

Лошыца старасвецкая і сённяшняя

У Прэзідэнцкай бібліятэцы Беларусі адбылася прэзентацыя кнігі пісьменніка, перакладчыка, гісторыка і даследчыка Юрыя Кур'яноўвіча «Старасвецкая Лошыца», прысвечанай мінуламу і сённяшнюму дню аднайменнага маёнтка — помніка сядзібна-паркавага мастацтва XVIII—XIX стагоддзяў.

Гісторыя Лошыцкай сядзібы аўтар займаецца (з некаторымі перапынкамі) ужо амаль чвэрць стагоддзя. Маёнтак з'яўляецца для яго не проста гістарычным аб'ектам, якім ён зацікавіўся як пісьменнік і гісторык. З гэтым чароўным куточкам, які, убацькушы адзін раз, хочацца наведаць зноў і зноў, пэўным чынам знітаваны лёс Юрыя Кур'яноўвіча. У ягоным дзяцінстве бацькі атрымалі кватэру ў Серабранцы, побач з якой, на другім беразе Свіслачы, і месціцца Лошыца. Юрый вельмі любіў там гуляць, шпацыраваць і... размаўляць з даўніной...

Удзельнікі прэзентацыі пачулі ад аўтара, што ў сярэдзіне XX стагоддзя ў наваколлі Мінска існавалі дзве Лошыцы. Другой да рэвалюцыі валодалі прадстаўнікі роду Немаршанскіх, якім належалі абшары на тэрыторыі сучаснага Кастрычніцкага раёна. Гэтая «Лошыца Немаршанскага» ўвайшла ў 1973-м у склад Мінска. Як напамін пра яе былых гаспадароў, станцыя трэцяй лініі метро (на скрыжаванні Кіжаватава і Асіповіцкай) будзе называцца «Немаршанскі сад». Што датычыцца першай Лошыцы, якая была «Лошыцай Любанскага», да таго — «Лошыцай Прушынскага», а яшчэ раней — «Лошыцай Гарнаста-

еўскай», то яна стала «мінчанкай» у жніўні 1985-га і займае паўднёвую сталічную ўскраіну ўздоўж вуліцы Чыжэўскіх. Менавіта каля яе, у сутках рэк Свіслачы і Лошыцы, і знаходзіцца славыты сядзібна-паркавы комплекс — адзіная сядзіба, якая захавалася ў Мінску да нашых дзён.

У розныя часы існавання ёй валодалі прадстаўнікі вядомых шляхецкіх родаў Друцкіх-Горскіх і Прушынскіх. Першыя ўваходзілі ў даволі вузкае асяроддзе вышэйшай арыстакратыі Вялікага Княства Літоўскага, а другія былі ў блізім атачэнні апошняга караля Рэчы Паспалітай Станіслава Антонія Аўгуста Панятоўскага. Да іх жаночай галіны належалі князі Любан-

скія, дзякуючы гаспадарліваасці ды руплівасці якіх Лошыца і набыла сваю чароўна-непаўторную прыгажосць. Найбольшую вядомасць ёй надалі Яўстафій Прушынскі і сын яго пляменніка Яна — Яўстафій Любанскі, які разам з Раманам Скірмунтам абіраўся ў склад Дзяржаўнай думы Расійскай імперыі першага склікання.

Лёс Лошыцы з яе былой алтарыяй, унікальным каталіцкім храмам — помнікам позняга беларускага барока — звязаны і са шматлікімі імёнамі славытых дзеячаў культуры і навукі. У іх ліку класік беларускай літаратуры Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч, кампазітар Станіслаў Манюшка, мастакі Ян Дамель і Валенцій Ваньковіч, сусветна вядомы вучоны Мікалай Вавілаў. Мястэчка нельга ўявіць і без паданяў ды легендаў нашай мінуўшчыны. Чаго варты толькі адзін расповед аб прывідзе мясцовага парку — Белай Панне, у вобразе якой паўстае апошняя гаспадыня Лошыцы пані Ядвіга Любанская.

Распавядае аўтар кнігі і пра сённяшні дзень Лошыцы. У яе знакамітым Белым доме — музей «Лошыцкая сядзіба». У ім адноўлены і аформлены ў стылі мадэрну, неаракако і гістарызму вялікая і малая гасціныя, бальная зала, кабінет, буфетная, сталовая і канальная. У інтэр'ерах — мэбля, прадметы побыту і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, жываліс і графіка з розных фондаў і збораў калекцыянераў. Ёсць яшчэ Зялёны дом. Гэта драўляны флігель-двухпавярховік, дзе працуе праект «Кола часу». Наведвальнікаў зацікавяць прадметы гарадской і сельскай культуры канца XIX — сярэдзіны XX стагоддзя: гужавыя транспартныя сродкі, медны посуд, самавары, прасы, швей-

ныя машыны. Прыцягваюць увагу вырабы ганчарства, салома- і лозапляцення, рамесныя інструменты. У асобным раздзеле — прадметы і прылады апрацоўкі лёну, якія сустракаюць з пасцілкамі, ручнікамі і абрусамі.

Удзельнікі сустрэчы выказалі ўпэўненасць у тым, што толькі агульнымі намаганнямі ўсяго грамадства мы здолеем захаваць для нашчадкаў старасвецкую, кажучы словамі Юрыя Кур'яноўвіча, Лошыцу з яе багатай гісторыяй і таямніцамі, фарміруючы пры гэтым наша ўласнае нацыянальнае аблічча.

Уладзімір БАРЫСЕНКА.
Фота аўтара.

Сваімі словамі

ПРАЦУЙ ПІЛЬНА, І ТУТ БУДУЦЬ МАЛЬДЫВЫ

Правіла простае. Калі чагосьці вельмі хочацца, гэта трэба зрабіць. Прышла аднаму чалавеку ў галаву ідэя стварыць з маленькіх лямпачак гіганцкія каляровыя скульптуры, аб'яднаць іх тэматычна і вазіць па ўсім свеце як вялікі перасоўны парк — у выніку атрымаўся Фэстываль гіганцкіх кітайскіх ліхтароў. А іншаму падумалася, што казку ўбачыць варта, хоць і каштуе яна нятанна (адзін квіток 16 рублёў), таму і завітаў у сталічны Цэнтральны батанічны сад, дзе цяпер раз-мешчаны гэты фэстываль. У выніку ўсе задаволеныя.

Днямі такі сад я сапраўды наведала ў Мінску — і чарговы раз пераканалася, што ўсё геніяльнае проста. Трэба толькі паверыць у пэўную ідэю і ажыццявіць яе. Фігуры звароў, птушак, кветак, рыб, прадстаўленых у парку, зроблены са светлавых лямпачак ці чагосьці падобнага. Дададзены сюды хіба што каляровыя тканіны і яркая фарба. І вось як дарослыя з дзецьмі, так і закаханыя парачкі прагульваюцца па такіх рамантычных аляях і радуюцца навакольнай прыгажосці. Яшчэ адно прыемнае дапаўненне — запісы арыгінальных прыродных гукаў. Чуецца, як рыкаюць тыгры, ільвы, як смяюцца гіены, як ракочучы, інакш не скажаш, бегемоты.

Я ж падумала, што ідэі беларускіх брэндаў, якія могуць стаць сусветнымі, таксама дзесьці на паверхні. Нагледзеўшыся на кітайскае харавы ў беларускім садзе, я вырашыла крышку пакрытыць і прапанаваць ідэі айчынных цікавінак, якія маглі б стаць маштабнай дзеяй, вядомай у тым ліку прыезджым з розных краін.

Фабрыкі глазураваных сырکوў і згушчонкі

Памятаецца фільм «Чарлі і шакаладная фабрыка» з Джоні Дэпам у галоўнай ролі? У стужцы паказана мара не толькі дзяцей, але і дарослых — велізарнае прадпрыемства па вырабе шакаладу. Яго госці ходзяць ад аднаго канвеера з шакаладам да другога, ад карамелі да глазуры, назіраюць за працэсам вырабу і каштуюць. Вядома, кожны марыць аднойчы трапіць на такую фабрыку. Можна, шакаладам у наш час не надта кагосьці здзівіць. Аднак маецца ў беларусаў тое, чаго няма нідзе. Гэта глазураваныя сыркі і згушчонка. Калі ў вас ёсць замежныя сябры, то вы маглі сутыкацца з іх асаблівай любоўю да гэтых прадуктаў і з просьбамі перадаць ім дзясяткі глазураваных сырکوў і скрыначку згушчонкі. Калі яны прыязджаюць сюды, іх набегі на мясцовыя крамы прысвечаны адной галоўнай мэце — набыць і з'есці як мага больш глазураваных сырکوў! Гэта ўжо сапраўдны брэнд.

Прывесці наведвальнікаў у цэкі адпаведных фабрык — такі варыянт магчымы, але ён не надта відовішчы. Але зусім іншую карціну мы б мелі, калі б пабудавалі адну насупраць адной «фабрыкі» згушчонкі і глазураваных сырکوў — напрыклад, на супрацьлеглых берагах адной ракі. І пастарацца зрабіць іх максімальна казачнымі, дэкаратыўнымі — такімі, якімі б яны выглядалі ў фільмах. Кандытару апрацуць у незвычайную, крыху лялечную форму. Пры належнай рэкламе адбою ад наведвальнікаў дакладна не будзе! Беларусь — месца прыцягнення ўсіх ласух свету і сапраўдны салодкі рай. Як вам?

Вясковы кластар

Далёка хадзіць не трэба, каб зразумець, што наш вясковы лад жыцця ў межах сучаснай гла-

бальнай цывілізацыі з'яўляецца даволі ўнікальным. Нездарма так развіты ў нас аграрызм — усё такі адчуваюць мясцовыя жыхары сваю адметнасць і падладжваюцца да патрэб сучаснасці. Але на гэтым вясковы патэнцыял зусім не вычарпаны.

Думаецца, добра было б стварыць вясковы турыстычны кластар, дзе будзе сабраная тое лепшае, што мы маем у вёсцы. Найперш прыгадваецца лазня па-чорнаму. Насамрэч сама я ў такой лазні ніколі не парылася, аднак хоць бы аднойчы паспрабаваць дакладна хачу. Дым выходзіць не праз комін, а валіць проста праз вокны! Можна,

для кагосьці гэта і звычка. Аднак для іншых будзе самай сапраўднай прыгодай — быццам бы пажар з дымавой заслонай, толькі нічога не згарэла, акрамя дроў, вядома ж. Вясковая ежа дакладна не пакаіне абыякавым ніводнага замежніка, гэтаксама як і тутэйшага гараджаніна. На сняданак — дамашні тварог і казіны сыр, гарбата на зёлках, хатні мёд, варэнне; для асабліва галодных — кавалак дамашняга хлеба з паляндвіцай і зялёнай цыбуляй — гэта ідэальна!

Думаецца, што стомленаму разумовай працай гараджаніну і вясковая работа будзе вельмі даспадобы. Летам — перавярнуць граблямі сена ці сабраць яго ў стажок. А яшчэ вылушчыць боб, фасолію. Сплесці цыбулю ў тугую касу! Апрацуць касцюм пчаляра і дапамагчы гаспадару дагледзець пчол. Збіць у драўлянай бойцы са смятаны кавалачак масла, а пасля, вядома ж, пакаштаваць яго ці забраць з сабой (незабыўнае ўражанне!). Паспрабаваць сплесці кошык ці лапці — натуральна, тут патрэбен і ўмелец, які пакажа. Маленькія дзеці могуць пакарміць курэй — жарты жартамі, але для маёй маленькай пляменніцы гэта найлюбімэйшая справа ў вёсцы.

Абед абавязкова мусіць быць у чыгунку, згатаваў у печы (ніякіх газавых пліт і мультиварак!). Не так істотна, што пакласці ўнутр — кавалачак мяса з бульбай, проста фасолію, боб з цыбуляй, морквай і кропам. Паспех любой страве пры такім прыгатаванні забяспечаны. А невялічкі дамашні пірог стане проста верхам райскай асалоды!

Пасля абеду — прагулка на кані, паездка на роварах у лес, плаванне на лодцы ці проста вольны час для прагулкі па малюўнічых ваколіцах. Госці скажуць, што яны вельмі шчаслівыя! А ўве-

чары абавязкова раскласці цяпельца. Каб размаўляць каля яго, глядзячы ў зорнае неба. А яшчэ ў вогнішчы трэба спячы бульбу. Так-так — закаціць яе ў вуголле, якое дагарае, і своечасова дастаць. Такі спосаб прыгатавання прызнаюць вельмі незвычайным. Скрылёчкі хлеба і сала, запечаныя на прутках проста над агнём, смажаныя яблыкі і нават зефір — што яшчэ трэба для шчасця? Гэтага дастаткова.

Мосцікі цераз багну

Палессе — край неспазнаны і загадкавы. Хочацца болей даведацца яго таямніцы. І не толь-

кі мне. Пра мосцікі цераз багну я ўжо пісала. Але вобраз гэты, зманлівы і так і не знойдзены, цвёрда засеў у галаве. Багна — гэта таямніца. І робіцца страшна, калі набліжаешся да яе. Чым не прастора для лёгкага жаху? Яго таксама любяць вандроўнікі. Натуральна, запалохваць нікога не хочацца. Але ад вострых адчуванняў і экстрэму мала хто адмовіцца. Стартаваць, напрыклад, з Пінска і плыць на пароме. Потым дабрацца на лодцы. Ну а затым — вандроўка па надзейных сцежках цераз балота — натуральна, з добрымі праваднікамі. У кожнай вандроўкі павінна быць мэта — тое, да чаго трэба ўрэшце дабрацца, адшукаць. Тады ты сапраўдны Рабінзон Круза, Індыяна Джонс, палескі Рабінзон. Чаму б сапраўды не пабудоваць дзесьці вузенькія драўляныя масткі над багнай? Такого пакуль не ўбачыш нідзе! Можна, з тэхнічнага пункту гледжання не так проста зрабіць сістэму такіх масткоў. Але, уклаўшыся ў гэта аднойчы, можна займець сапраўдную перліну айчыннага турызму. І, падаецца, рызыка, што тхосьці патоне, тут невялікая, калі рабіць вандроўкі пад наглядом праваднікоў і з наладжанай сувяззю са знешнім светам.

Зусім нядаўна думала пра тое, што, калі б мне прапанавалі на выбар умоўныя Мальдывы або паход праз беларускі лес — з леснічоўкай, сплавам на байдарцы, вогнішчам і супам з дзічыны, то розум выбірае Мальдывы, а вось сэрца дакладна больш хіліцца ў бок беларускага лесу.

Проста час нарэшце здацца — і прызнаць, што і ў саміх сябе нам ёсць што любіць, ёсць чым сябе заняць.

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ.